

315.406

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

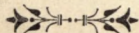
315406

*Molnár János
kollegiumi és barátai,
kiker egy két versen is nöl
küldöm, egy nyolcattal
Dicsőszentmárton, 1916. ápr. 16. a harón*

HALMÁGYI SAMU

HADAK ÚTJÁN

VERSEK

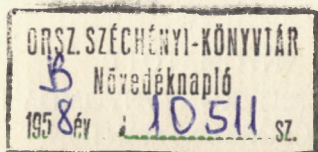
NYOMATOTT
AZ ERZSÉBET KÖNYVNYOMDA R. T.
DICSŐSZENTMÁRTON.
1916.

MINDEN JOG FENNTARTVA.

Országos Széchényi Könyvtár

315406

Most egy éve „Még egyszer és mindig“ címen az 1914. évi háborus verseimből egy kis kötet jelent meg.

Jelen kötetbe az 1915. évben írottakat vettem fel s így ez időrendben is egyenes folytatása annak.

Előbbi kötetemet azzal a sóhajjal végeztem, hogy „A békeség messze, mint egy égi csillag“; de hogy éppen olyan messze legyen, ki hitte volna? Ma is csak ott ragyog!

Azóta egy év telt el olyan napokkal, melyek mindenike vért és vért jelent!

Öröm s bánat hullámai verdesték lelkünket. Bánatunk nem volt örömtelen, hiszen mi vagyunk a győzők! Örömünk nem volt bánattalan, mert a győzelemnek ára van.

Az én lelkem húrjain ezek a hangulatok formálódtak dalokká.

A magyar haza és magyar faj szeretete van bennük, akár a bizodalom, akár az aggodalom hangnemében írtam.

Dicsőszentmártonban, 1916. január havában.

HALMÁGYI SAMU.

ÚJ KOR

Lángtenger a világ,
Új kor kohója mánk,
Rozsdás multból itt izzik
Acél, vas egyaránt.
Salakjától elváltan
Ömlesztve friss vasát,
Ragyogva lép tömegje
Az új mintákba át.
A megváltott világnak
Új formái ezek,
Amelyekbe ömlesztik
Megváltó új kezek.

Várom megújhodásod
Ős szíttya nemzetem.
Mindenik kardcsapásod
Ujabb remény nekem.
Izzó a lég körülünk,
Tisztító tűz ez itt,
Minden ősi nemzetet
Új tettekre hevit.
Szijavusz, — Dánielként
Megyünk a lángon át
S megifjult népem lakja
Ezeréves honát.

Menjünk e tűztengerbe,
Ne nézzük mi marad ;
Menjünk dicsőket merve
S hulljon le a salak.
Salaktalanul álljunk
Az új kor hajnalán ;
Új fény legyen szemünkben
S új név ajkunk dalán.
Mi régen megfakultak
S feledt nagyhirű nép
Szerezzük vissza multunk
Fényét, becsületét.

Izzadjuk ki testünkből
A kor miazmáit,
Fajunk minden fekélyét,
Mely sok romlásba vitt.
A pártviszályt s a bűnös
Nagy nemzeti közönyt,
Mely édes véreinkre
Kicsinylően köszönt.

Viseltük békeidők
Tenyésző átkait:
Henyélést és pazarlást
S a gőgöt, mely vakít.
Fentről uri hidegség
Szívfagyraló korát,
Lennről a vergődőknek
Fullasztó nagy porát.

Inkább dicső halált most,
Mint sok bús holnapot,
Nem lét az, ha elállják
A léget s a napot.
Sennyvedt tudóvel élni
Tovább ki vágyna hát?
Új hajnal elé nyissuk
Házunknak ablakát.
Hadd áradjon szívünkbe
A rég várt üdeség;
Hadd váljanak valóra
Jövőbe irt mesék.

Lángtenger a világ,
Új kor kohója mánk,
Rozsdás multból itt izzik
Acél, vas egyaránt.
Salakjától elváltan
Ömlesztve friss vasát,
Ragyogva lép tömegje
Az új mintákba át.
A megváltott világnak
Új formái ezek,
Amelyekbe ömlesztik
Megváltó új kezek.

NÉGYEN VAGYUNK

Négyen vagyunk:
Két rokon, s egy barát
S a nagy Ég, mely
Ránk küldi sugarát.
Világító örök szövétnekünk
Mutatja a ragyogó célt nekünk:
Megváltani
Új békével földünket,
Hogy jöhessen
Örökké tartó ünnep.

Négyen vagyunk:
Német, török, magyar
S az Isten, ki —
Velünk egyet akar.
Mert nem lehet e gyarló földön sem
Igazunkat nem látó gyöngye szem.
Fogjon kezét
Orosz, frank s mi más népek,
Amig mi így
Négyen vagyunk: nem félek.

Négyen vagyunk:
Magyar, német, török
S az Isten, ki
Erős, igaz, örök.
Mellénk állott, mutatják harcaink.
Bizodalmunk iránta meg nem ing.
Mellénk állott,
Mint Mózes mellé hajdan
S bár megkísért,
Mellettünk áll, ha baj van.

Négyen vagyunk
S állunk mint sziklaszál;
Fejünk fölé
Dicsőség napja száll.
Bizodalmunk egymásban meg nem ing,
Szent cél felé ragadnak harcaink.
Minden harcos
Az üdvnek katonája,
Csaták tüzét
Megváltó módon állja.

Négyen vagyunk :
Két rokon, egy barát
S a nagy Ég, mely
Ránk küldi sugarát.
Világító örök szövétnekünk
Mutatja a ragyogó célt nekünk :
Meváltani
Új békével földünket,
Hogy jöhessen
Örökké tartó ünnep.

A DÉLI HADSEREG

Sok százezer magyar, mindannyin vitézek,
A ti sorsotokra csüggedt szemmel nézek.
Hiába küzdtek ti mind oroszlán módra,
Hiába vagytok ti tüzzel megrakodva :
Ha a csatamezön nem magyar vezérel,
Legszebb erényetek semmivé hull széjjel.

Hej be más volt harcunk magyar Árpádokkal,
Minden népnél fennebb állottunk egy fokkal.
Magyar Korvinokkal még mindig vezettünk,
Azután bujdosó üstökösök lettünk.
Most itt ragyogtunk fel, majd pedig amottan :
Magyar kéz alatt csak babérral rakottan.

Hej mi történik itt a magyart mellőzve,
Csak csalátekül kap babért közbe-közbe.
Hej ha magyar állna magyar sereg élen,
Nem fakadna szégyen és gyalázat délen.
(Nem szállna csüggedés északi mezőkre.)
De így el-eltalál elleneink ökle.

Sok százezer magyar, mindannyin vitézek,
A ti sorsotokra csüggedt szemmel nézek.
Ha a csatamezön nem magyar vezérel
Legszebb erényetek semmivé hull széjjel
Nyiljátok meg Egek és halljátok szómat,
Magyar-becsülésért siró panaszomat.

A SZERB FÖLDÖN VÉGIG

A szerb földön végig magyar hősök sirja,
A délről jövő szél friss fájdalmunk sirja.
Győzőkként estek el a hazáért halva
És most gyalázott sir mindenik sirhalma.
Ahol hős rohamban ment hadunk előre,
Az ismét szerb föld lett! Mit szóljak felőle? . . .
Itt vétkes hadvezér, ott árulás ölt meg;
Nem jól mentünk, nem jól mentünk
Neki e kis földnek.

De fordul a kocka s habár új vér áron,
Lengeni fog még lobogóink Nándorfehérváron.

Kevély nép a szerb nép, büszke a harcára,
De még nem is tudja, hogy mi van itt hátra.
Jön majd egy oly vezér, akit e hon termelt
S akkor a hadaink mindent elsepernek.
Lett volna ily kézben a lobogóink nyele,
Apró szerb népecske nem birt volna vele.
Node még nem késő, majd jön a hadd el hadd;
Majd elvállik, majd megvállik,
Milyen az a szerb had.

Mert fordul a kocka s habár új vér áron,
Lengeni fog még lobogóink Nándorfehérváron.

NÉVTELEN HŐSÖK

Honnan jöttek e hős fiuk,
Ki látta eddig őket?
Valahol a hegyek alján
Szalmás kunyhókban nőttek.

Ezek vetik a mellüket
Ellenség elé gátnak;
Fáradhatatlan harcosok
És egytől egyig bátrak.

És majd mennek, ahogy jöttek:
Névtelen hős katonák!
Ezután is csak szántanak
A hegyek alján tovább.

HOL VANNAK A FIUK ?

Zokog a szél, sir, sir ;
Az ablakot rázza.
Sirnak a madarak
Az ágtövén fázva,
Mi meleg szobában
Ülünk csöndességben
És el-eltűnődünk :
Vajjon mit csinálnak
Künn a fedezékben ?

Az ég borus, havaz ;
Nő-nő a hóréteg.
Egybe olvadnak a
Szántóföldek, rétek.
Egybe olvad amott
A föld is az éggel.
Hol vannak a fiuk ?
Innen a virágos
Vonatok vitték el.

BETÖRŐ OROSZOKHOZ

A „honvéd“ nevét már
Egyszer belevéstük népetek szívébe.
Vagy ez már nem orosz ?
Ez már Ázsiának harcba hajtott népe ?

Nohát majd meszebbre
Viszik a világba ezt a ragyogó szót,
Tudni fogják mit ér
Minden rendű népek, nemcsak az oroszok.

Jóhírünket viszik
Amaz ősi földre, ahol bölcsönk ringott ;
Elmondhatják rólunk,
Hogy a magyar talán most még hősebb, mint volt.

Elmondhatják, hogy itt
Kelet-nyugat gátján úgy áll, mint egy fényjel ;
Messze világít most
Ázsiából hozott harcos ős-erénnyel !

A VIZSLA

(Legenda 1914. november havából.)

Cserép kályha oldalánál
Szendereg egy ápolt vizsla.
Harcos hadnagy kedvence, most
Barátja gondjára bizta.
(Ezzel ment el sétautra,
Ezzel ment a kaszinóba
S a vizsla is mindjárt fülel,
Ha gazdája kerül szóba . . .)
Most szendereg, közbe-közbe
Nyöszörög a nemes állat,
Nem szokatlan . . . Foly a beszéd,
Háziasszony új teát ad.
De egyszerre, mint hűs szél, mely
Le-le csap a csendes völgybe,
Mindenkit egy oly szokatlan
Borzongós hűvösség tölt be.
Fölordit az alvó vizsla
— Az állatnak is van álma —
És mindnyájan oda néznek
Az állatot megcsodálva.
Néma csönd, a konyha felől
A szakácsné is ajtót nyit
S ijedten szól urnőjéhez :
„Meglőtték a hadnagy urfit.“

Mindnyája ül leszögezve.
Ajtó zárul, vizsla alszik
S a kályhában lobogó láng
Lobogása zajként hallszik.
A háziur csendet tör és
Teát önt a poharába.
Szól az urnő : „Csodás ösztön,
Ami lakik a kutyába “
Rágondolnak, szinte hiszik,
De az úr szól a nejéhez :
„Nó de ugyan miköze most
E kutyának Jenőkéhez ?“
Szó szót követ, foly a vita,
Ez is, az is tud esetet
Hol mellette, hol ellene,
A vita egyre hevesebb.

De az állat újra hördül
Fejét az égre emelve,
Vonít, vonít s megfásultan
Mered ki torkából nyelve.

Néma csönd, a konyha felől
A szakácsné újra beszél:
„Jaj Istenem, a hadnagy ur
Ép most esett le a lóról.“

Mindnyája ül leszögezve,
Ajtó zárul, vizsla alszik
S a kályhában lobogó láng
Lobogása zajként hallszik.
A vizslának teste remeg,
Szinte nem lel nyugodalmat,
Alszik mélyen. „Node ilyen
Módon itten csak nem alhat“
Szól az ur s az állathoz megy,
Ovatosan költi, rázza
S közbe-közbe ezt a dolgot
Erre-arra magyarázza.
De a szobán mély titok ül,
Bal sejtelem minden szemben.
„Babonaszág! — szól az egyik —
Hogy élhetünk ily hiszemben?“
Szó szót követ, foly a vita,
Magyaráznak körben állva ...
Új rémület: üvölt az eb,
Majd alá hanyatlik álla.
Görccsösen ráng egész teste
S vergődéssel végsőt hördül;
Akik nézik elmerülve,
Arcukon le a könny gördül.

Néma csönd, a konyha felől
A szakácsné is erre tart,
Csöndes zokogással mondja:
„A hadnagy úr meghalt, meghalt.“ ..

Minden, ami sejtelem volt
Itten ez izgalmas este,
Ugyanakkor bús valóság:
Hósi halál messze, messze.

EGY HŐS FIU HALÁLÁRA

Nem ügyelt magára.
(Mert az igaz férfi
Nem is magát, hanem
Bajtársait félti.)

Elhullott a harcban,
Hősi küzdelemben.
(Harcos nem is halhat
Soha ennél szebben.)

De ő nemcsak harcos:
Egy anyának fia,
Aki nem érti, mért
Kellett meghalnia.

HALOTT HARCOS HAMVA FELETT

Megtört ködös szemek,
A csillagok felé meredők, halottak,
Milyen üzenetet vesztek onnan fenntről,
Hol keringenek a Napok és a Holdak?
Milyen sugallatot küldenek felétek?
Ez a szent háboru óh vajjon nem vétek?
Vajjon nem vétek-e a nagy Élet ellen,
Hogyha ölni támad ember ember ellen?

Legyen az ok, a cél a legszentebbnek vélt,
Aki így ölt, mégis nagy ősi bűnben élt.
Sakált a hiéna elveri a dögről,
Node ember embert másképp kell tekintsen
Mért kell pusztítani most egymást a földről,
Mikor kenyér híján ez a föld még nincsen.
Kinek itt nem telik, amott majd csak talál,
Hiszen annyi parlag van még most a Földön,
Hogy bűn már ezért is a háborus halál.

Bús halott, szellemed mig életre költöm
Ugy érzem ezt velük, ezt sugják, — hajh későn —
Mint csillagokból jött égi üzenetet
E megtört, e ködös, ez elmuló szemek.

VONATNÁL

Nehéz sirás között
Szállnak a vonatra
Katona testvérek,
Anyá fiut sirat,
A kis gyermek apát,
A hitves hű férjet.

Búcsu pillantások
Könnycseppen törnek meg,
Oh drága szivárvány.
Egyik megy a harcba,
Másik a fészekbe,
De mindenik árván.

Minden bucsuzó szem
Egy két forró keblet
Oh hogy sziven talált...
Szeretjük a békét!
De jobban utáljuk
A dicstelen halált.

SZALLJATOK DALAIM

Szálljatok dalaim,
Szálljatok előttem,
Harci dalt zengeni
Hadak útján jöttem.

Szálljatok dalaim
Messzi harcmezőkre,
Messzi harcmezőkön
Bús verekedőkre.

Szálljatok dalaim,
Mostan vetlek, vetlek
Mig jön az az idő,
Hogy nyomon követlek

Szálljatok dalaim,
Mig a hajnal támad
Vigasztalgassátok
Én ősi fajtámat.

BICSOK

Öreg népfölkelő sebekkel rakottan
Egy kis pihenőre otthonába toppan.
Van sírás a háznál a viszontlátásra,
Fájó könny — örömkönny változik egymásra.

Amikor elül az izgalom a házban
S gyermeki sem égnek örömtüzű lázban,
Megindul a beszéd: hogy volt, mint volt, merre?
Száz kérdéssel esnek eléje egyszerre.

Lánya az utjáról, fia a harcáról...
Ugy lesték, mint mesét — az apa arcáról.
És emlékeiből, mellyel meg volt rakva,
Jutott új hetekig minden áldott napra.

Egyiket, másikat tizszer is kérdezik
Jeléről annak, hogy az leginkább tetszik.
Könnyezve hallgatják, mint éltek sáncokba'
Még azok is, akik fényhez voltak szokva.

A szuronyrohamot borzadozva hallták,
Ezt leginkább félték, leginkább sokallták...
Egy ilyen beszédnél a zsebéhez kapott
S elővett onnan egy ócskavas bicsakot.

„Nagy emlék — meséli — szuronyroham alatt
Sorainkból is sok a harcmezőn maradt.
Ott kaptam e sebet (oldalára mutat)
S a vérveszteségtől nem birtam az utat.

Amint ott vergődtem három napi éhvel,
Eledelért néztem a harcmezőn széjjel.
Egyik holt orosznek háti batyujába'
Leltem enni valót; megesik... hiába!...

Ott volt e bicsok is, emlékül elvettem! "
Közbe vág a fiu: „Apám ezt ad nekem! "
„Jól van, neked adom, régi ócska szerszám,
De nekem sok ujnál drágább ezerszer ám.

Amikor ránézel, emlékezz apádra,
Kinek — kitudja, hogy még mi vagyon hátra...
És gondolj arra is, hogy kié lehetett:
Tán békés pásztoré a Volga-Don megett! "

A LEMENŐ NAPHOZ

(Harcos merengése.)

Oh fényes Nap, ha ma leáldozol,
Holnap vajjon derűt s mosolyt hozol ?
Oh fényes Nap,
Látlak-e holnap ? . . .
Oh fényes Nap, mért engeded,
Hogy folyton az éj fenyeget
És elnyelheti a setét
Millió ifju életét ? . . .
Oh fényes Nap, fogy az ember,
Folyik a vér, nő a tenger !
Oh fényes Nap, ha szived volna,
Ennyi vér itt tán mégsem folyna ! . . .

A GONDOLAT

Barátságos hangon
Dübörög a kályha,
A meleget ontja.
Két öreg ül szótlan,
Egy, csak egy a gondja.
Az anyóka fon-fon,
Az öreg pipázik.
Megborzad a hátuk,
Fázik mind a kettő :
Vajjon mitől fázik ?

És ott messze-messze
Lakásnak nevezett
Bús földi vacokba'
Ült egy baka fagyos
Földön fogvacogva
S amint gondolatit
Egymásután szőtte,
Szíve tájékáról
Ime meleg támadt :
Vajjon mi fűtötte ?

ROMÁNIAHOZ

Látod a szláv tengert ?
Habjai locsolnak.
Ma még játszik veled,
De hullámveréssel
Borul reád holnap.

Látod a szláv tengert ?
Te kicsinyke sziget,
Hogy megállhatsz benne
A magad erején,
Talán csak nem hiszed ?

Látod a szláv tengert
Amely feléd ásit ?
Új falatért nyul már,
Te leszel az első
És mi, csak a másik.

Látod a szláv tengert ?
Fuss amíg nem késő,
Büvös falcs igéssel
Magad ne csábítsd ;
Más faj vagy te és ő.

Látod a szláv tengert ?
Nyujts mielőbb kezét
S mi tovább fogódzva
Kiragadunk most, míg
Minden el nem vészett.

1915. február.

TÁBORI LAPOK

Rózsaszín kis lapok,
Ti drága vetélők,
Veletek megy a szó,
Mit váltanak az élők.
El nem szakadt szállal
Ti kötitek össze
Az otthont harctérrel ;
Bátor szóvivők, a
Rejtett fedezékbe
Csak szálatok ér el.

Rózsaszín kis lapok
Szálljatok csak egyre
A szellőtlen völgybe,
A széljárta hegyre.
Oh be színtelenné
Lenne otthon s harctér
Ha nem szállanátok.
Átkozott az a kéz,
Mely utatok állja
S pusztulást hoz rátok.

Rózsaszín kis lapok,
Szívek édes szirma,
Teremjeteik bőven
Édes szóval írva.
Virágozzátok be
Ezt a honi tájat
S azt a messzi földet!
Amíg ti szállдостok,
A rétek virulók
És az erdők zöldek

EGY KIS LEVÉL HAZULRÓL

Levelet osztottak künn a harcvonalba.
Olvassa mindenik a betűket falva;
Mert mindenik kapott egyet, kettőt, hármat.
(Legnagyobb boldogság amire itt várnak.)

A század parancsnok — kemény harcos ember —
Olvassa levelét könnybelábbadt szemmel.
Megdöbben mindenik: mi fájdalom érte?
S mikor egyik társa könnyje okát kérte,
Átnyujtá levelét. (Mert fojtá a sirás.)
A levél egyszerű leggyermekibb írás:
Drága kicsi apám, mama megengedte,
Hogy ezt a levelet én irjam helyette.
Az apám ágyában mostan már én hálók
S mamával későig rólad diskurálok,
Imádkozunk érted minden reggel, délbe,
S örvendünk, ha jó van a piros levélbe.
Ügyelj magadra s ne aggódj sorsunk miatt.
A mamával együtt csókol kicsi fiad.

„Eldobni e papírt úgy-e, úgy-e vétek?
Ha meghalok, ezt is szívemre tegyétek.”

ÖREG KOLDUS

Nehéz idő; nagy drágaság,
Alig telik a kenyérre
S mégis nincs nap, egy két koldus
Alamizsnát hogy ne kérne.

Egyik másik ismeretlen,
A többiek rég ismertek;
Mindig kaptak, mindig jöttek,
Tőlem kérni mindig mertek.

Az egyik csak pusztá szóval,
Másik siró ének hangon.
Tudtam már benn a szobában,
Melyik áll most künn a gangon.

Most egy új jött, egy két hete
Nyekereg az öreg verkli.
Nyugalmamból, jókedvemből,
Egy két órára ez ver ki.

Kinézek a függöny mögül,
Tisztes arcu öreg ember
Csavargatja a nótáját;
Bennebb jőni, kérni — nem mer.

És ezért a nóta szála
Nyulik nyulik végtelenbe.
Kinyitok, hogy végét vessem
S mig benyulok a zsebembe,

Oda szólok: „Hallja öreg
Sokan vannak, sokan járnak,
A mai nap eddigelé
Kifizettem már vagy hármat“.

Az öreg néz s mig a garast
Behullatom a markába,
Megmutatja, hogy mi baja:
Térdtől fából a féllába

És búsan szól: „Sokan vagyunk,
— A hangjától szívem döbben —
Sokan vagyunk édes uram,
Hanem leszünk majd még többen“.

Egyre jön az öreg koldus.
Ha csak látom, szívem döbben.
Dúl a harc s én egyre hallom :
„Hanem leszünk majd még többen !“

ÚJ HARC

Riadva harsant békeidőnkön át
A harci kürtök rég pihenő szava
S elszállt a béke tájainkról ;
Angyala sir, zokog, értünk jajgat.

Hadurnak kardját hozta közénk korunk,
Viharzó tenger mossa a partokat,
Sohsem látott nagyságu harcban
Rettenetes hadak állnak szemben.

Itt ágyu szörnyek sulya alatt remeg
A föld, s a lég zeng rettenetes danát.
Meghül a forró vér a szívben
Merre halad repülő haláluk.

Nincs harcos itt fenn, ürgelakásban ül,
Sasként kerengő gép szeme látja csak,
De kelvén a végső tusára
Százzezerek lepik el a földet.

Tudással vivó nagynevű hősöket
Vet föl nagy harcunk összezapó tüze.
Asztalnál ül a hősök hőse,
Lángesze onnan irányít harcot.

Naponta foly harc száz kilométeren,
Naponta ezrek áldozatát veszik
A vérben bő fajok csatái
S minket is elragad éhes árja.

Nincs már otthon csak gyermekek, agg szülők.
A síró özvegy férje után kutat ;
Majd visszatér sok béna harcos...
Évtizedekre erőtlen állunk.

De bizalommal nézek előre már,
Hős nemzetem most új diadalmat ül ;
Zászlót hajtnak előtte újra
Társai és lovag ellenségi.

A SZIVEM MOST

A szivem most templom.
Áhitatos csöndben,
Büvös félhomályban
Az egekbe szálló
Buzgó imák kelnek.
Halk orgona szóval
Mennyei összhangban
Áhitattal rezgő
Átszellemült lényű
Máriák énekelnek.

A szivem most harctér.
Szent lelkesedéssel
Hadak mennek rajta
Elszántan, merészen,
Harci tűzben égve.
Haza, édes otthon
Lebeg szemük előtt;
Magukból kikelve
Törtetnek előre!
Árpád nemzetsége.

A szivem most korház.
Végig sebesültek:
Egyik könnyű sebbel,
Másik aligha vesz
Erőt a halálon.
Mindenik szemében
Kiállt rémülettől
Tulvilági visszfény,
Halálos nézés és
Megkövesült álom.

A szivem most kriptá,
Ahova leszállnak
A harcban elestek,
Akik folyton jönnek
S mindig tömegesen.
Van ott ellen, barát,
Ismert, ismeretlen.
Nézem, nézem a sort
S a leszállók között
Magam is keresem.

I M A HADÚRHOZ

Oh Hadúr, ki minket
Átplántáltál ide,
Harcos Európa
Kellós közepibe :
Állj az oldalunkra
Most ez egyszer ismét,
Néped harca szent harc,
Ósi föld, amit véd.

Oh Hadúr, ez a harc
Élet-halál harca :
Néped vágya, hogy e
Földedet megtartsa.
Te nekünk ígérted,
Aztán nekünk adtad.
Ne hadd, hogy veretlen
Tapodhassa más had.

Adj erőt szívébe
Az ósi magyarnak ;
Adj erőt, acélost
Minden védő karnak.
Adj harci győzelmet
Védő fegyverének
Oh Hadúr, hogy neked
Zengjen itt az ének.

CSABA KIRÁLYFIHOZ

Oh dicső Attila legkedvesebb fia,
Népednek újra kell vérét ontania.
Ósi földed felett nagy viharok szállnak,
Remeg az alapja minden sziklaszálnak.
Fiaid harcolnak elszántan, keményen,
Hogy erőt vegyenek minden jövevényen.

Oh Attila dicső, legkisebbik fia,
Nincs a vitézségnek nálunk most se hija,
Mi árva nép vagyunk és tenger az ellen,
Hogyan harcolhassunk négy világtáj ellen.
Oltalmad ígérted minden duló vészben,
Most kell segítséged erőben és észben.

Csaba, ha valaha segítetted néped,
Most segits! Imával járulunk elébed.
Bőszült nép-hullámok vad forgatagába
Állj népedhez, hogy ne álljon egymagába;
Segits, hogy győzhessen e végzetes harcba,
Segits, hogy földedet örökre megtartsa.

HONFOGLALÓ ÁRPÁDHOZ

Harcos hunok nyomán járva
Te vezettél e szent földre,
Kemény harccal, bölcseséggel
Te szerezted fiaidnak.
Szent örökség, rögeihez
Ragaszkodunk mind halálig.
Élet vár ránk, halál vár ránk?
Ujra kérjük. Most elválík.
Ha velünk lesz ősi lelked,
Nincs kétségünk semmi harcban...
Csodák között hoztál ide,
Csodák között vettél földet.
Ezer év telt el azóta
Telve harcos küzdelemmel
És csodáid mentettek meg
Mindig újra — és ezerszer.

Nehéz föld ez Fejedelmünk,
Közepében néptengernek.
Hítnek, elvnek ütközőjén,
Háboruknak országutján.
Ős pogányság, kereszténység
Századokig eltusázott;
Kereszt s félhold nyomdokában
E föld századokig ázott;
Ez a föld, hol a szabadság
Szolgaságnak jármát törte...
Kelet-nyugat gátja volt ez
És az marad tán örökre.

Most a szláv és germán fajnak
Érdekei itt ütköznek,
Itten dőng az ércbordájuk;
Itt orditnak tüzes szörnyek,
Villámalk itt cikáznak,
Menyköveik itt csapkodnak,
Két néptenger hullámai
Az égig itt tornyosodnak.

Segíts e vad fergetegben,
El ne nyeljen egy tenger se ;
Segíts harcos küzdelemben
Ősi földön megmaradni.
Segíts, hogy el ne moshassák
Lábunk alól ezt a partot.
Hisszük szent, nagy Fejedelmünk :
Hogyha adtad, meg is tartod.

1915. március.

GYÜJTÖM A LAPOKAT

Gyűjtöm a lapokat.
Háborus ujságok
Gyűlnek nagy halomba,
Mint őszi hidegtől
Lehulló fa lombja.

Hitem husz-harmincat
És most azt látom, hogy
Több száz lett belőle.
És a vég ? Oh milyen
Messze vagyunk tőle.

Diadalmas lapok,
Benne győzedelmek,
Diadalok sora —
És tovább suhog még
Mars isten ostora.

Sok színes képzelet.
Mögötte a sötét,
A véres valóság.
Dicsőség, diadal
Mi vér tapad hozzád ?

Gyűjtöm a lapokat,
Ez lesz véres napok
Beszélő emléke
Majd, ha otthonunkba
Visszatér a béke.

SZÖRNYÜ IDŐ

Az ember hiába vár
És hiába remél,
Jobb annak, aki nem vár
S legjobb, hogyha nem él.

Ha jársz az otthonokban
Csak siratókra lelsz,
Aggódalom közt hal el
Ott minden óra, perc.

Ha jársz a harcmezőkön,
Halálra szántak mind,
Kiknek borus szeméből
Már a tulvilág ínt.

Ha jársz a kórházakban,
Szived majd megszakad,
Mert „szent ügy harcosá”-ért
Sirni most nem szabad.

S ezek: még csak elhozták
Szemünk elé sebük,
Oh hány s minő kin maradt
Látatlan egyebütt.

Az erdők sűrűjében,
Viz mosta partokon
Hány hős fiu vérzett el
Árván, látatlanon.

Milliók, csupa férfi
Mind élet dús ere
S végig gázolt sorukon
A harcok szekere.

Itt még épen kelnek fel,
Ott szétroncsolt tagok...
Irgalomnak Istene,
Mi az akaratod?...

Irtózáttal zúg a harc,
Nincs egy percnyi szünet.
Békét vágyó lelkünkre
Békés nap süthet.

Az ember hiába vár
És hiába remél.
Sokkal jobb, aki nem vár
S legjobb, hogyha nem él.

DUKLA

Már újra zeng a Kárpát oldala,
Csendjét törik az ágyuk torkai.
E táj ily hangos egyszer még vala,
Oh zord idők! szabadság harcai!
Kik jötök ott a „Kárpátokon át“-ra
Ne számitsatok ölelő barátokra.
Ha emlékeitektől szívünk reszket,
Csak magatokra vesetek keresztet.

Nem száll elétek innen bizó szó,
Bizalmunkat megölték a szelek,
Északról jövők s szárnyuk vést hozó,
Telet hozának csupán csak telet.
Apáitok, hajh rossz emléket hagytak,
Szabadságunk virágai lefagytak.
Ha ráemlékszünk, tőle szívünk reszket,
Csak magatokra vessetek keresztet.

A szolgaság vérüinktől messze állt,
Szabad nemzet szerettünk volna lenni,
Szabadságért e nemzet sikra szállt;
De nem hagytátok babéron pihenni.
Eltiprátok s rabként oda vetétek . . .
Büntetlenül nem is marad ily vétek.
Ha nem várunk, ha lelkünk újra reszket,
Csak magatokra vessetek keresztet.

Ne nézzetek felénk bizó szemekkel,
Kacsintástok inkább rémit, mint biztat.
Barátságtok — mint ismerjük — sohasem kell;
A békült ellenség több jóval biztat.
Germániával fogtunk most kezét
És nagy és szent ez a szövetség.
Ha úgy küzdünk, hogy katonátok reszket,
Csak magatokra vessetek keresztet.

TAVASZ

Susog a déli szél a havas táj felett,
Lombtalan ágakon ébresztget rügyeket;
Az eszterhéj csepeg reggeltől napestig,
A havas domboldal fehér leple feslik.

Susog a déli szél, kikelet jön szárnyán,
Erdőt, mezőt, kertet gondosan bejárván,
Elsuhan a földön és átsug a havon:
Kertet, mezőt, erdőt újra tavaszba von.

Susog a déli szél, csörgedez az árok,
A fölengedt földbe a hóléj szivárog;
Életadó nedvek a talajt átmoszák
S apró kis fűszálak fejüket dugdossák.

Susog a déli szél, mozdul a sok gyökér,
Virágba hajtanak, melyben szerelmök él.
Új élet, új tavasz mindamerre nézek! . . .
Titeket ki kelt föl elesett vitézek.

ELZSIBBADTAN

Megkezdett földturások közt,
Mit fedezéknek hívnak itt,
Mebékült hősök hevernek
S én-én keresek valakit
Egy ismerőst, egy jó barátot,
Ki tegnap élt, a tegnap látott.

Mi megmaradtak itt vagyunk
És itten tartunk pihenőt.
Az ellenfél tovább vonult,
Hogy gyűjtsön újra új erőt.
Itt most oh hogy egymásra dülnek,
Ellen — barát egybevegülnek.

Nincs irtozat a szivemben
És nincs sajnálat ajkamon.
Akik itt szerte hevernek
Mind így szólnak vigasztalón:
„Mi megtettük . . . nekünk már mindegy,
Harcok sora tovább bármint megy.“

Elgondolkozom hosszasan
E megbékült halott soron :
Oh merre vetik ágyam így
S mely földdel vegyül el porom ?
Ki áll fölöttem elmerengőn ?
S temetni barát vagy ellen jön ?

NAGY GERMÁNIAHOZ

Békejobbot ide !
Hogy ha tán volt harag
Ezer éven átal:
Legyen elfeledve.
Hogyha összefogunk
Mienk marad e föld,
Hiába tör reánk
Sas, hiéna, medve.

Mindent, mit vétettünk
Egymás ellen hosszú
Ezer éven átal,
Bocsássuk meg máma.
Járjunk barát szóval,
Járjunk bizalommal
Egymás oldalán és
Egymás hajlékába.

Ne keveseljétek
Magyar fajtánk számát:
Pótolja a hős kar
A jól ismert, régi.
Mi mindnyájan a szent
Harci tüztől égünk
S helyét itt mindenki
Férfi módon védi.

Békejobbot ide
Tíz-húsz milliónak !
Ennyi ember most is
Csodákat művelhet.
Csak baráti szó kell
S ott leszünk mindenütt
Oldalaitoknál
Germánia mellett.

KÁVÉHÁZI OLVASÓ

Száz halott? — ez semmi!
Ezer? — nó megjárja.
Tízezer? — így már jó,
Szól — nagyobbbat várva.
Százezer? — nó ez már
Diadal! — és tombol
S nagy murira számít
Ezen alkalomból.

Hová lett az érzés,
Az emberi lélek?
Vagy a levegőben
Van már ez a méreg?
Finom érzéseink
Vajjon hova tűntek?
Mi fojtja el régi
Érzékenységünket?
Tapsolni halálnak,
Ujjongani fennen!
Nem hozzánk méltó ez,
Még mint ellenhez sem.
Hol a méltóságos
Állattalan ember,
Hogy dáridózni most
Olyan merészen mer?

Ők dáridózhatnak,
Kik harcolnak, győznek!
De köztünk jár a sok
Gyászos anya, özvegy.

1915. április.

TAVASZI ÉNEK A KÁRPÁTOKBAN

Otthon ilyenkor már tavasz idő száll le
A jóságos égből
S itt a Kárpátokban nem tudunk mozdulni
Téli fedezékből.
Derős napsütésben roskadoz a hó már,
Derős napsütéstől a lelkem otthon jár.

Otthon ilyenkor már dagadnak a rügyek,
Zöldülnek a rétek.
Északi szellők ti csókos üzenetem
Falumba vigyétek.
Enyhülve szálljatok innen a völgyekbe,
Ne bántsatok mezőt, melyet népem vet be.

Otthon ilyenkor már nincs hó a határon,
Megtisztult a patak
És füves partjára vigan ugrándozó
Bárányok tartanak.
Tavaszi napfényben dalos élet pezsdül . . .
Oh be boldogságban éltém azt keresztül.

Otthon ilyenkor már szántanak és vetnek,
Hangosak a kertek;
Minden dolgos kéz a mezőre költözik
Háznál csak a gyermek.
Be szép az az élet, mindig úgy szerettem
S most ezerszer inkább, hogy harc zúg felettem.

Otthon ilyenkor már megjőnek a gólyák
S fecskék a fészekbe.
Hát én meddig járok a falumtól távol
E vészes vészekbe ?
Mikor fordul vissza harci sorunk utja ? . . .
Fordul-e, fordul-e ? A jó Isten tudja.

HÓOLVADÁS

A kárpáti fronton megállott a csata
A hóolvadástól,
Messzire áradtak a hegyi patakok
Épen úgy, mint máskor.

Mégis búslakodnak, kiket ide haza
A békevágy éget:
Buslakodnak, hogy e rettenetes idő
Későbbre ér véget.

Ne búslakodjatok, ne zúgolodjatok
Könnyelműen érte,
Sok derék ifjunak — habár egy-két hétre —
Hosszabbul meg élte.

BAJTÁRSAK

A harcos mezőben a mi vonalunkon
Két ember áll talpán,
Vérezőn is csak az emberségét nézi
A magyar s a germán.

Ahol ezek állnak, ott a harcok során
Nincs félelem fészke.
Ott még a halók is szoritják a fegyvert,
Mert úgy vették kézbe.

Ki látott e fajból megadásra készen
Bár egy árva lelket?
Küzdenek amíg van csak egy kis reménység,
Csak egy kis lehellet.

Vagy ha kerül a sor mégis megadásra,
Nem megy az, csak sirva.
Búsabb ez a kettő a hadifogságban,
Mint az örök sirba.

Ilyen a fajbeli magyar és a germán,
Hogy egymásra leltek!
Szeretnek is ezek bajtársként küzdeni
Míndig egymás mellett.

Amerre ők járnak, zúg a harci lárma
Hősi nagy ütemben,
Reng a föld és tombol harci örömében
Hadúr is a mennyben.

ÉBREDÉS

Ébred már a világ, a sötétség oszlik,
Az álmok itt ott szerteszéjjel foszlik.
Mesterséges fények kezdenek halványodni;
Nincs szükség reájuk, ellehet már oltni.

Ébred már a világ. Ébresztő sugára
Ráveti fényét a Kárpátunk ormára.
Ide néz a világ, ahol régesrégén
Csillag, Hold és Nap járt fenn a magyar égen.

Ébred már a világ, talpon van a bátra ;
Ámultan tekintnek a magyar Kárpátra.
Itt is hajnalt vártak, itt is ébredeznek
S ujra lát a világ. Rég nem értük ezt meg.

Ébred már a világ, beh nehezen várók,
Mert sötétbe vontak az előttünk járók.
Elfogták előlünk s most, hogy fényt eresztnek.
Megint látnak, megint tiszteletet tesznek.

Ébred már a világ, nem munkás reggelre.
Dúl a harc, dúl a vész, vadul törtet erre.
Hát jöjjön, ha úgy kell, van itt elég férfi
S elérjük, mit békén nem tudtunk elérni.

Ébred már a világ, vérvörös az égbolt,
Ily nagy nap a földön bizony réges rég volt.
Nehéz, véres nap ez ; de nap, mely világit :
Ettől lesz ragyogó a magyar világ itt.

BÚCSU SZÓ

Édes gyöngyvirágom, Anna feleségem,
Csillagok égnek már fenn a magas égen ;
Már aludni kéne, de kerül az álom,
Mert ott jár az eszem a kora halálón.

Édes gyöngyvirágom, akivel hat évet
Boldogságban éltem, sohse látlak téged,
Mert szörnyű harcokra állunk utra készen ;
Talán tul sem jutok azon a nagy vészen.

Édes gyöngyvirágom, köszönöm hát neked
A nekem juttatott fiatal éveket.
Köszönöm a szived, köszönöm a csókod,
Amit adtál, bánni sohse legyen okod.

Édes gyöngyvirágom, gyermekemnek anyja,
Neveld gyermekünket szépre, jóra, nagyra.
Éljetek békében, éljetek nyugodtan . . .
Az utolsó éjen veletek álmodtam.

ROMÁNC

(Husvét másodnapja 1915-ben)

Ne nézd az utcát,
Ne nézd az ajtót!
— Édes lánykám
Hogy ég az arcod.

Valakit várok,
Valaki nem jön...
Édes anyám
Add a zsebkendőm.

TAVASZ IDŐ

Tavaszi idő!
Sok ifjú sarj
Duzzadó erővel
A magasba,
Fényözönbe
Életkedvvel tör fel.

Tavaszi idő!
Csupa élet,
Csupa vágy, remények;
Csupa édes
Messzehangzó
Fülemile ének.

Tavaszi idő
Sarjai közt
Zord kaszások járnak.
Tavaszi idő
Szép sarjai
Jaj, hogy lekaszálnak.

Tavaszi idő,
Csönd, békeség
Szent tavaszi ünnep!
És az ifjak,
Dalos ifjak
Mennek, tűnnek, tűnnek.

LUSITANIA

New-York előtt szabad vizek felett
Rakott hajó habos vizet dagaszt;
Büszkén kacag mind, kit keblére vett
S az intő szó csak gúnymosolyt fakaszt.
Kelet felé szeli az óceánt.
(Merész hajó, ez utad meg ne bánd.)

Rakott hajó halál magtól nehéz:
Ágyu, lőszer, mit kalmár nép csen át.
Harc táplálék, növekvő harci vész,
Ha e hajó kiköthet ideát.
Dühöngő harcnak vége nem szakad.
(Halál hajó! Ki kötnöd nem szabad.)

Hamburg előtt bezárt vizek alatt
Nagy utra kél néhány buvár naszád.
Az Ir-tengerbe bujva ott halad,
Parancs szerint szolgálni a hazát.
Keblében lent gondterhes férfiak,
Ha aggódnak, nem haláluk miatt.

Angol vizen úszik már a hajó,
Az Ir-partok mosolyganak felé
S a Britt sziget, a mindent felfaló,
Üdvözlétét hangoztatja elé.
A biztos rév előtte tárva áll,
Kiszállni kész a százezer halál.

De forrni kezd a csöndes viz alatt,
Sistergő sáv, habos fehér vonal
Nyil egyenest a hajónak szalad
S birokra kél a büszke hajóval
S hogy föltépé halál magvas hasát,
Büszkén kelt ki vízből a kis naszád.

Egy két perc s a merész hajó meging,
Csolnakba száll, amint lehet, néhány.
Tíz-husz perc és habos örvény kering
A süllyedő halál hajó nyomán...
S míg elsüllyedt, dacosan rá meredt
Két szuró szem a habos viz felett.

SZÉKELY FIUK

Dalolva mentek ismét harcba a hős fiuk,
Oda se néztek annak, osztályrészülni jut.
Zengett daluktól a völgy, zengett a bérce tető,
Mosolygott a Föld s a Nap, a mindent éltető.

Nem nézték hova viszlak, nem nézték ki ellen,
Egykép dalolva mentek észak vagy dél ellen.
Lengyelország mezője vagy Szerbia bérce
Lesz a temető helyük, nem aggódtak érte.

Csak mi aggódtunk értük (árva szót se szólva):
Vajh hányan jőnek vissza majd ismét dalolva.
Vajjon ő drága vérük nem ömlik hiába?
Teljesül-e ez által a nemzetünk vágya?

GYŐZELMI HIR

Győzelem, győzelem!
Csattog a hír szárnya.
Minden szem kigyulad,
Minden szív kitárva,
Belevetjük magunk
E szent örömárba.

Győzelem, győzelem!
Reszket minden ideg;
Az acélsodrony is,
Amely máskor hideg
Melegebbre válik,
Ha e hirt viszi meg.

Győzelem, győzelem!
Ragyogó szivárvány
Elődbe sietünk.
Diadalmad szárnyán
A dicsőség mellé
Békességet várván.

MINOTAUROS

Ismét megnyílt a véres Labyrint,
Minotauros ismét ott lakik.
Áthénnek ifja, lánya búcsuzik,
Egymást ölelve vonul arra mind.

Bömből a bősüült fenevad megint,
Mert éhes és embervért szomjazik...
Az áldozati ifjak dala vig,
Bár tudják, hogy rájuk mily szörny tekint.

Bömből megint az éhes fenevad,
Vért vért kíván, ifju testből valót,
S feléje indítottunk száz hajót.

Száz új hajó mindennap megtelik.
Rajtunk a sor, minket is elragad
S Thezeusunk sehol sem közelit.

FÖLKELT RÓMA

Fölkelt Róma s meghalt a becsület,
Mely harminchárom évet élt vala.
Busan néz le oda a Feszület
És megremeg a Vatikán fala:
(E szent falak örök várossá tették.)
Remeg, mert békéjét megfeszítették.

Fölkelt Róma s a becsület halott,
Itt minden szentet és nagyot leölnek,
Mert még most is Brutusok laknak ott,
Uri banditái az olasz földnek,
Akik mind, mind Caesárok vágynak lenni
S ezért a mások élete mind semmi.

Fölkelt Róma és boldog Cassius,
Brutusát, hogy föltudta bujtani.
Vissza nem tartotta már az a juss,
Mit felkináltunk önként nyujtva mi.
Isten veled, mi meg nem átkozunk,
De jaj nektek, ha majd találkozunk.

MIT AKARTOK ?

Mit akartok ?
Egetek kék,
Partotokon tenger játszik ;
A távolban
Minden hegyen
Zöldelő dús erdő látszik.

Mit akartok?
Derüs mosoly
Vesz most körül benneteket.
Nézzetek a
Harcmezőkre
Mily felhők fedik az eget.

Mit akartok ?
Az ősi kincs
Már a kigyamlálásra vár ?
Oh láttátok
Annak nyomát,
Ahol a gránát szárnya jár ?

Mit akartok?
Várositok
Romhalmazzá lövetnétek. ?
Venéziát,
Rómát, Nápolyt ?
Oh mi kincs és oh mi vétek.

Mit akartok?
Kell a bánat ?
Vagy lelketek vérre szomjas ?
A ősi föld
Új vért kíván ?
Haj, majd özönével foly az.

Mit akartok ?
Ifjak helyett
Csüggedt bénák százezreit ?
Lehet cél, mely
Ily áron is
A csaták tüzeért hevít ?

Mit akartok?
Vért, jajt, romot,
Füstöt, melytől Nap se látszik?
Mit akartok? . . .
Egetek kék,
Partotokon tenger játszik!

ITÁLIA

Feldult világ zsibbadt idegzetét
Új izgalomnak árja járja át.
Az ég, amely köröskörül sötét,
Még nem dühöngte ki eddig magát.
Új fergetegnek felhői robognak
És fodraik szenvedélytől lobognak.

Új emberár özönlik onnan délről,
Az Alpések hegyormain riadnak
És ott, hova a pásztorsip ha ért föl,
Ott bőmbőlnek ágyui ellenhadnak.
Vér fut alá a Lombárd lapályokra,
Mert szomjasok hömpölygő vérhabokra.

Itália! Oh hol volt jobbik éned,
Hogy irtózat helyett a vágy fogott el,
Ömlesztteni vér-óceánba véred?
Lesz vér patak, hahogy neked a vér kell.
Százazei virágos ifju fádnak
Derült otthont hajh, többé sohse látnak

Füstölgő rom között enyelt a szellő,
Pusztult vidékre hull a déli nap
S eged helyett szivedre borul felhő.
A tengerár hullákkal ki-ki csap.
Lesz ott tetem bérce, lapályon, árban
Több, mint nekünk, tiz hónap óta már van.

Ez kell neked! Jó, nem lesz irgalom.
Mint banditát ér el a sors keze.
Megborzadunk az elmúlt árnyakon:
E nép volt, mely velünk ölekez.
Ily banditát tartottunk mi barátnak?
Oh hála, hogy szemeink tisztán látnak.

43—50.

— Miért sir nagyanyó,
Miért ez a bánat?
— Besorozták katonának
Öreg nagyapádat.
— Az apám is ott jár,
Semmi baja sincsen.
— Más az apád dolga
Édes kicsi kincsem.
Az apád fiatal,
Harmincat se ért el,
De nézd nagyapádat
Megrokkoló térddel.
Most öreg korára
Vigyék katonának?
Nehéz már a hajlítása
Az ilyen vén fának.
Itthon még csak bírja,
Leteszi hol nehéz...
Meg aztán mi lesz, ha
Nem lesz itt férfi kéz?
Mert kezei, bármint,
Mégis férfi kezek...
— Ne sirjon nagyanyó,
Én majd itthon leszek.

1915. július.

ZIVATAR UTÁN

Elült a zivatar s az estvéli csendben
Egyre jobban elhal vonuló dörgése.
Elkészt felhőkön villám fénye rebben,
Rohannak ezek is egy percet se késve.
Csillagok ragyognak, a Hold is kél, feljő,
Kristály tiszta a lég, az égen nincs felhő.

Eldőlt az ütközet, — az estvéli csendben
Egyre jobban elhal az ágyuk dörgése.
Hátvédek puskáján lövés fénye rebben,
Rohannak ezek is egy percet se késve.
Csillagok ragyognak, a Hold is kél, feljő,
Lóporszag a lég, de nincs már füst felhő.

A Hold ezüst fényét önti a mezőre,
Oly szelid, oly csendes: maga a békeesség!
Ő vigyáz a csendre, mint a nagy éj óre;
Vigyáz, hogy a csenden zavarás ne essék...
(Messze a holtak közt megmozdul valami:
Egy eszmélt sebesült föl akar állani)

HIMNUSZ A BÚZASZEMHEZ

Oh áldott búzaszem,
Ha fölveszlek a földről:
Remeg tőled kezem.

Te vagy az élet magva,
Te vagy a szent, örök;
Köréd vannak rajzolva
A nagy életkörök.
Egyképen táplálsz te
A port és a királyt.
Éretted vágyják vágyva
Mezopotámiát.
Éretted szent a Nilus
Kiáradó vize.
Nem nélkülözhetett itt
Még soha senkise.

Oh áldott búzaszem,
Ha végig nézek rajtad:
Himnuszba zeng eszem.

Áldott a föld, amely ad,
Áldott a kéz, amely vet.
Verejtéssel mivelte föld
Százat is ad egy helyett.
Szép mindenütt az élet,
Hol mosolyog szemed,
Ahol hiányt kenyérben
A koldus sem szenved.
Kenyer illat hol szálldos
S rózsás kenyér pirul:
A szalmás házikóknak
Lakója mindig úr.

Oh áldott búzaszem,
Földünk esszenciája:
Erőm tőled veszem.

S tőled veszik erejűk
A népek, nemzetek,
Kinek van kenyér magva,
Az nem fél, nem remeg.
Úlhet kincsén az angol,
(A vizsályt kavará)
Hitvány féregként pusztul,
Ha nem jön dús hajó
Gabonával rakottan
(Gyarmatok verejtéke,)
Remegő koldussá lesz
S minden gőgjének vége.

Oh áldott búzaszem,
Ha eltűnődöm rajtad:
Mindent hittel teszem.

Mi tenne testvérekké,
Ha nem az egy — kenyér?
Egyesítő erőddel
Más termény föl nem ér.
Az Isten képe rajtad,
(Öreg, szakállas arc)
Szentségedről ez bélyeg,
Mely örök becsben tart.
Ez égi kéz hasított,
Felezőt testeden:
Felezzé meg testvérként,
Kí ily áldást veszen.

Oh áldott búzaszem,
Mindennapi kenyerem
Verejték közt eszem.

Bár nem puhítok földet,
E földért dolgozom.
Hozzátok áldását is
Testvérként osztózón.
Ha lelki tápot nyújtok,
Ti testit adjatok
Cserébe ősi módon
(Mint földért barmatok).
Közös a föld s a munka,
Közös, ami terem
Osztozzunk hát testvérként
A közös kenyeren.

Oh áldott búzaszem,
Magyar föld szent adója,
Neveddel végezem :
Oh add a magyar földnek
Áldásod legjavát,
Erőddel sziklavárrá
Erősítsd e hazát.
Oh hadd, hogy nekünk adja
Minden buza szemét
S ne hordja préda kézzel
Idegen szerteszét.
Oh add e föld fiának
Egyformán áldásod,
Oh áldott szent buzaszem
Ez lesz megváltásod.

1915. augusztus.

FOGOLY TRANSPORT

Békés, csöndes vidék,
Reggeli párázat tölti meg a völgyet.
A vasut oldalán
Gondosan megművelt kertek, szántóföldek.

Jön a teher vonat.
Csupa marhakocsi hosszú-hosszu sorba.
Két mozdony cipeli
És mindakettőnek bőven akad dolga.

A kocsik oldalán
Embermagasságba kicsiny rácsos rések,
A sötét belsőtől
Új látomás fog el, amint odanézek :

A reggeli fényben,
Melyet a kelő nap éppen most hintett el,
A vidéket nézték
A szőke szláv fiuk szelid tekintettel.

Üdvözöltem őket
És felém egyszerre száz kinyult kéz intett...
Valahol keleten
Éppen így szállítják a mi véreinket.

ERDÉLYÉRT

Én édes Erdélyem, őseimnek fészke,
Hogy belejutottál e viharos vészbe.
De fiad ne féljen
Én édes Erdélyem.
Ósi tölgyként itten a fajtáink állnak,
A többiek más fák, bokrok, vagy fűszálak.

Láttál e tölgyet, mely a gyom által pusztul?
Soha; de tövéből minden vész magostul.
Én édes Erdélyem
Ős fiad ne féljen.
Nekünk nem árthat már csak az ég haragja,
Csak az ég villáma szaggathat darabra.

De az ég haraggal mért bántana minket?
Eddig csak biztató, ápoló fényt hintett.
Én édes Erdélyem
Ős fiad ne féljen.
Hogy soha még egy porszemed se vegyék el,
Arra elég erős a magyar s a székely.

Tudom jó falat vagy, kíváncsok másnak,
De majd vége szakad minden kíváncsnak.
Én édes Erdélyem
Ős fiad ne féljen.
Kezünkől vagy gazdag, kezünkől vagy ékes
S két kezünk biztosít, hogy örökön élhess.

ÚJ ERŐ

Győztes sergünk megy előre,
Megy előre ellent hajtva;
Ellent hajtva fáradt testét
Pihenésre ritkán hajtja.

De ha akad pihenésük,
Pihenésük mindig édes.
Mindig édes az az álom,
Amely lelkük fölött repdes.

Álmaikban haza szállnak,
Haza szállnak álomszárnyon.
Álomszárnyon repülnek át
Vértengeren, oceánon.

Szülő, testvér átöleli,
Átöleli ifju mátká.
Ifju mátká. kit letépett
Keblükről a harcok átka.

Ha éreznek szeretet,
Szeretetét övéiknek:
Övéiknek szent védelme
Új erőt ad sziveiknek.

TÁBORI LEVELEM

(M. J. tanárnak).

Lemberg diadal örömmámorában
Hová küldjem lelkem e dicső órában?
A dalt, melyet lelkem ez órában áldoz,
Hozzád küldöm e harc egyik atomjához.

Csodálatos idő, csodálatos óra!
Eltemetett álmok kelnek most valóra:
Lembergnek házain zászlóink lobognak,
Lembergnek utcáin hadaink robognak.
Egy névnek varázsa fog el minden embert,
Négy világtáj ajkán: Lemberg, Lemberg, Lemberg.
Az egyik helyen csak halkán, félve, sűgva.
A másik helyen meg az egekig zűgva.
Te vagy dicsőségűnk, te a harci pálma.
Te az elesettek nyugasztaló álma.
Diadal bokréta, hősi harcok bére,
Hogy nem folyt hiába germán s szittya vére...
Vonuló szláv szemek bűs könnyekkel teltek,
Nyomuló hadaink örömkönnyet ejnek.
Csodálatos idő, csodálatos óra,
Eltemetett álmok most kelnek valóra.

Hozzád küldöm e dalt s te add tovább másnak
Hazulról érkező vig kézszorításnak.
Hazulról érkező cserfa koszorúnak,
Szivemből fakadó hálaszó-tanúnak.

ARRA MESSZE

Arra messze északföldön
Vérpiros az alkonyat;
Lengyelország harcmezőin
Jó és megy a sok vonat.
Kidültek és új harcosok
Jőnek, mennek szüntelen,
Oh e mezőn mily tömérdek
Dicsőség és kin terem.

Arra messze észak földön
Füstfelhő száll, kavarog.
Futó orosz nyomdokában
Felgyultak az avarok,
Felgyultak ott a vetések,
Ég a falu, a város.
Futó orosz pusztítása
Az átokkal határos.

Arra messze észak földön
Lármás a nagy éjszaka,
A harcosok most támadnak
S minden éj pokol maga.
A kelő nap minden reggel
Új halottsorra tekint
És még bírja, hogy bírhatja
Az égi szem ezt a kint.

Arra messze észak földön
Hosszu, nagy út kanyarog.
Arra járnak a fiaink,
Ki lovon és ki gyalog.
A homlokuk verejtéktől,
Lábuk vértől nedvesül
És a világ, a nagy világ
Újra lát, újra becsül.

Arra messze észak földön
Völgyön, hegyen, felhőn át,
Hallom a honi földekről
Elszakadt fiuk dalát.
S amint messzebb, egyre messzebb
Hordja őket a vonat,
Én is, én is előveszem
Cserkoszorus hangomat.

MOST JÖNEK AZ ÉVFORDULÓK

Letelt a harcok egy éve,
Oh milyen sulyos e kéve.
Öröm, bánat mindörökre
Ott van benne összekötve.

Most jönnek az évfordulók
És én busan elfordulok,
Mert leginkább azok érzik,
A kiknek a szivők vérzik.

Most jönnek az évfordulók,
Meg-megzendülnek a hurok,
Itt az öröm, ott a bánat
Ujra éled, újra támad.

Most jönnek az évfordulók
S a harc még keményen dúl ott...
Ujabb körén az időnek
Ujabb nagy dátumok nőnek.

MEGY A GŐZÖS

Megy a gőzös nagy serényen,
Bodor füst száll a kéményen.
Megy a gőzös az Alföldről
Fel a hegyre
Éjjel, nappal szakadatlan
Megy csak egyre.

Megy a gőzös, zug a lelke,
Ezer bakát visz fegyverbe.
Nap-nap után mind csak ezt az
Utat járja.
Magyarokat szállit át a
Más határra.

Megy a gőzös éjjel nappal,
A hegynek vág nagy haraggal.
Haragos, mert már egy éve
Tart e munka.
Nem is csoda, ha e munkát
Már meg unta.

IVÁNGOROD BEVÉTELÉRE

Erdélyi véreim, hazai legények,
A ti nevetekkel zendül ez az ének.
Ivángorod alól csodahirek szálltak:
A fegyvereitek arattak, kaszáltak.
A babért aratták, a muszkát kaszálták,
Mig a harci tüzet csodamódon állták.

Kik vagytok, mik vagytok? — a világ ha kérdi:
Merészek és hősök, mindannyian férfi.
De a mi szívünkben külön öröm zendül,
Hangosak tájaink a zúgó éljentül.
Üdvözlöl titeket annyi hős levente
Az Aranyos-, Maros- és Küküllőmente.

Összevagytok szöve — akár idehaza;
Ott is egy szívetek panasza, vigasza.
Egy földért egy földön és egy akarattal
Törtettek elő a szövetséges haddal.
Magyar, székely, oláh egymást bátorítja
S úgy harcol mindenik, mint megannyi szittya.

HAJRÁ

Hajrá mostan pajtás!
Mióta az ember
Emberrel csatázik,
Mióta ez a föld
Embervértől ázik
Ellenfél sorában
Nem volt ilyen hajtás.

Hajrá mostan pajtás!
Milliószadsereg
Zürzavaros árja
Keletre gomolyog,
Ott is halál várja,
Mert meg nem szünhetik
Másképp ez a hajtás.

Hajrá mostan pajtás !
Amig fegyvereink
Sarkukat elérik.
Hajrá, hajrá, hajrá
Utolsó csepp vérig,
Hogy ne legyen ebből
A harcból friss hajítás.

Hajrá mostan pajtás !
Ép így futott Kain
Az Isten szavától.
Fusson is, fusson is
Akit a vér vádol
S hadd zugjon felette
A gránát, a kartács.

Hajrá mostan pajtás !
Bár az inunk szakad
A sok győzelemtől,
De az ellenséget
Üzzük, míg ki nem dől.
Földjein is üzzük !
Hajrá, hajrá pajtás !

NEM ILLIK MOST A DAL

Nem illik most a dal,
De kérlek, hogy dalolj.
Nem illik most a csók,
De kérlek, rám hajolj.

Dalolj, hogy meg ne halljam
Csaták zugó zaját,
Távol halálhörgésnek
Szivettépő jaját.

Ölelj, hogy elfeledjem
A vértengert, habot,
S hogy én is itt vergődöm
Én is harcos vagyok.

Nem illik most a dal,
De kérlek, hogy dalolj,
Nem illik most a csók
De kérlek. rám hajolj !

OFFENZIVÁNK

Hol a cári sereg, mely a Kárpátokban
Vetette meg lábát?
Hol a cári sereg, mely ilyen szent földet
Oly merészen hág át?
Futva fut északra, ősi ódujába
S pusztit nagy bujába.

Gorlicénél indult diadalmas sergünk
A nagy áttörésen.
Ugy ömlött át hadunk, mint megáradt folyó
Magospartu résen.
Megingett az ércfal és összedült sorba
S menekült, mint csorda.

Nem állt meg Przemyslnél, Lembergnel sem ért rá,
A nyomába voltak.
Lublin előtt pedig az év fordulóra
Ujból meglakoltak.
A Visztula partján Ivángorod alatt
Fullánkja ott maradt.

Tüneményes álom különbet nem festhet,
Mint e harcok sora:
Ma Varsó esik el, holnap Kovnó vára
És a többi sorra.
Diadalmas harcok méltó koronája
Breszt-Lyitovszknak vára.

És még nincsen vége diadalainknak
S az orosz futásnak.
Minden uj diadalt újabbak tetéznak
Egy nap úgy, mint másnap
S talán közelit már e fényes sor vége:
Diadalmas Béke!

VAN FÉNY, MELEG

Van fény, meleg,
Oh hogyne volna,
Ezrek szivéből ez fakad;
Bár odakünn
Ádáz dühvel
Tör élet ellen: hadra had.

Van fény, meleg,
Oh hogyne volna
E sűrű sötét éjjelen.
Harcmezőkön,
Kórházakban
Emberszeretet van jelen.

Mikor adunk,
Mikor tűrünk,
Mikor fájó könnyünk pereg:
Érezzük e zord éjjelen,
Hogy szívünkben
Van fény, meleg.

KOSZORÚ

Annyi igaz lélek,
Oly nagy, szent hevület,
Mely csillagként reszket:
Feledés éjébe
El sohase veszhet.

Újra csodák nőttek,
Újra megtalálta
E föld ős nagy lelkét
Fiaiban, akik
Most nagyra növelték.

Akik harcba mentek,
Honi földjeikre
Koszorusan térnek
S akik ott maradtak,
Mindörökké élnek.

Élnek zengő szóban,
Élnek nagy írásban,
Élnek itt a légben.
Élnek Hadur mellett
A csillagos égben.

Annyi igaz lélek,
Oly nagy, szent hevület,
Mely csillagként reszket:
Feledés éjébe
El sohase veszhet.

HIVNAK A HALOTTAK

Galicia földjén
Sok testvérünk tért be
Az örök szállásra...
Hivnak a halottak
A bosszuállásra.

Szerb hegyen, szerb völgyön
Árva fakeresztek
Tekintnek egymásra...
Hivnak a halottak
A bosszuállásra.

Az Isonzó völgye
Véges végig fel van
Temetőnek ásva...
Hivnak a halottak
A bosszuállásra.

A Kárpátok töve
Hosszu hosszú sorba
Sirokkal van rakva...
Hivnak a halottak
A nagy áldozatra.

Hivnak a halottak
(Sok gloriás homlok.)
Hivnak: mutassuk meg,
Hogy az a sok sok vér
Nem hiába omlott.

Hivnak a halottak!
Aki mehet menjen,
Hogy az a sok halott
Hósi poraiban
Csöndesen pihenjen.

Hivnak a halottak
Csábító igékkel...
Oh dicső halottak
Ide is nézzetek,
Hol az élet még kell.

1915. szept.

A NAGY LESZÁMOLAS

Az Atlanti-óceántól a Nagy-óceánig
Egymásra tört minden nemzet:
Leszámolni vágyik.

Az Északi-jegestenger s Déli jegestenger
Határa közt viharként áll
Sok millió ember.

Nép vándorlás, keresztes had? Csete-paté volt csak.
A napoleoni harczok
Meg nyitányok voltak.

Most jött el a harcok harca teljes erejével,
Aki ebben helyén marad,
Az sohasem vész el.

A LÖVÉSZÁROKBÓL

Fejük fölött golyózápor,
Puskájuk csöve kimered
S közbe-közbe amint lőnek
Szavuk árja is megered.
Egyik harcos a másikhöz
Át-átszól csöndes nyugodtan:
Hogy volt, mi volt egykor otthon,
S vajjon mi lesz később ottan?

„Pajtás, pajtás mi lesz ebből?
Én már bizony unni kezdem.
Mindent hittem volna előbb,
Csak, hogy így lesz, épen ezt nem,
Ide ért a második tél
És még fél uton sem állunk;
Mi lesz itt majd jómagunkkal,
Mi lesz a kicsikkel nálunk?”

„Pajtás, mi lesz a jutalma
Szenvedésnek, vérontásnak?
Hiszen még csak hagyján lenne
Ha belőle áldás támad;
De mit ér, ha győzedelmünk
Gyümölcseit más szakítja?
Sokszor harcolt, sokszor vérzett
S hej sokszor másért — a szittyja!”

TÜZKERESZTESEK

Ezek a katonák, akik harcban voltak,
Ezek soraiból kerültek a holtak.
Ezek a katonák, a tűzálló hősök,
Halál borzalmával közel ismerősök.

Ezek a katonák, akik ellent vertek,
A szembe nézők és akik tenni mertek.
Ezek a katonák! Első sorból valók!
Nekik terüljenek ünneplő asztalok.

SZÉLJECYZET

(Egy bécsi ujságra.)

Panaszról itt most szó ne essék,
De nem akarom, hogy elhitessék
Kisebbségünket.
Nem akarom, hogy letagadják,
Nem akarom, hogy másnak adják
Dicsőségünket.

Láttunk sokat, hallottunk többet
És hallottunk szót szeretőbbet
Ellenségünktől.
Ahelyett, hogy szeretet várna,
Miért kísért a multak árnya
Reánk kent büntől?

Mi mos hull népem nyomdokára,
Nem pusztá fény, nem foszló pára,
Dicsőség magva.
Oh kell, hogy e sok mag kikeljen
S honi földön és idegen helyen
Nőjjön fel nagyra.

Panaszról itt most szó ne essék,
De nem akarom, hogy elhitessék
Kisebbségünket.
Nem akarom, hogy letagadják,
Nem akarom, hogy másnak adják
Dicsőségünket.

FELESÉGEMHEZ

Zúgnak a viharok,
Nyujtsd ide a karod,
Leyyen kéz a kézbe;
Ki tudja, hogy ki, hol
Kerül be a vészbe.

Addig megvonultan,
Mint a békés multban,
Legyünk egymás mellett,
Hisz oly sokan vannak
Akkor ott rohannak,
Kiknek menni kellett.

Nézd, a zugó árva
Mennyi özvegy, árva,
Mennyi szétdult család,
Kiknek szánó kezünk,
Bár mi is éhezünk,
Áldó vigasszal ad.

Nézd, a visszatérők
Hogy hullatták vérők:
Kezük, lábuk csonka.
S milyen adót adtak
Akkor ott maradtak
A halotti sorba.

Nézd ott fogolytransport
Ver fel az utcán port.
Ártatlanok ezek.
Ha haza gondolnak,
Olyan búsan szólnak
S szemeik könnyesek.

Nézd, — de elég ennyi!
Ugye jó itt lenni,
Hol nem vagyunk vészbe?
Zúgnak a viharok,
Nyujtsd ide a karod,
Legyen kéz a kézbe.

KIVÁNSÁG

A jó Isten tudja azt csak,
Hogy mi lesz még itt velem.
Ha meghalok, mond meg pajtás
A Julcsának: tisztelem.
Köszönöm a jó szándékát,
Köszönöm az ajándékát:
A jegykendőt, mit ideküldött nekem.

Ezt a kendőt, ha meghalok,
Tedd szivemre, ha lehet.
Ki ne dobjátok zsebemből
Azt a sok szép levelet.
Édes lesz azzal az álom,
Édesebb lesz a halálom,
Ha érzem, hogy itt valaki szeretett.

TÁBORI LEVELEM

(M. J. kollegámnak.)

Kedves jó barátom
Az északi gáton
Küzködök sorából,
Hangos üzenetem
E papírra vetem
S találjon föl bárhol.

A tábori posta,
Mely leveled hozta,
Csak egy számot mutat.
A tábori postát
Ez vezesse hozzád,
Ez mutasson utat.

Mig érted kutatok,
Északra mutatok
Talán arra élsz te.
Ha úgy leszel köztünk,
Mint régen időztünk,
Mily sokat regélsz te.

Tombolnak a vészek
S te kiveszed részed
Csatazajból, vészből.
Amig mi itt élünk
S embert-féltve félünk,
Te már mit se vész föl.

Egyik kezében kard,
A másik puskát tart
A toll és könyv helyett
S míg a tüzet állod,
Magad is csinálod
A nagy történelmet.

RÖVID IMA A HARC KÖZBEN

Istenem a te neveddel
Szállok harcba ez órán.
Istenem, éltem ne vedd el,
Korán lenne, még korán.
De, Uram; ha úgy kívánod
Életem kezében áll,
Csak a haza legyen áldott
S nem rettegtet a halál.

IMÁDKOZÓ ÉDESANYÁM

Ugy szeretnék imádkozni
Áhitattal boldogan,
Mint ahogyan imádkoznak
Körülöttem oly sokan;
De csak nem megy rá az ajkam
Hej!
Az imádság nem fog rajtam.

Imádkozó édes anyám
Arra kérd az Istenem,
Orizzen meg továbbra is,
Legyen mindig itt velem,
Ágyutüzben, csatasorban
Hej!
Ne maradjak itt a porban.

NEHÉZ ÓRÁN

Földindulás szakadt e bús világra,
Nagy nemzetek határai inognak
S az Isten tudja még mi van itt hátra
És mily örvénye támad a fajoknak;
Kit állit harcba még az angol érdek
S mit áldoz még az orosz — e tömérdek.

Népvándorlás korát ismét megértük,
Kis nemzetek sodroznak erre, arra.
Polip-karokkal nyúl az örvény értük,
Hogy nőhessen minél rémitőbb nagyra.
Recseg, ropog békés szigetek partja,
A békés érdek vissza alig tartja.

Az óceán csöndjét is megzavarták.
Rejtett fullánkot hordnak a vizek is
S mérgük rémitik kontinensünk partját.
Minden hajó ezer halál szörnyet visz.
A légben is, a fodros felhők ormán
Dühöng a földről felhatoló orkán.

A harcos már egy éve sáncban fekszik,
Éjjel nappal bömböl az ágyuk torka.
Az erdők vadja rémülten menekszik
S nem lel menhelyre egyetlen bokorba.
Nem érti, e vihar vajh honnan fuval.
Oh balga vad, ki megy reád ágyuval?

Olomsörétet küldenek feléd csak;
Acél golyót, gránátot másnak szántak:
Az ember ma a legkirályiabb vad!
Ma kimélettel vannak ők irántad,
Egymást ölik féketlen gyűlölettel!
Ne fuss, ne fuss, az életed ma nem kell.

Ne fuss, ne fuss, hacsak nem undor kerget.
A harci vész elől minek szaladnál?
Hadd fussanak ők, akiket kivertek,
Kik üldözöttebbek ma minden vadnál.
Oh rém idő, oh elfojtott keservek!
Az istenek ily szörnyen mért is vernek?

De türelem tapadjon lelkeinkre,
Küzdjük végig fajunk nagy viharát most
S ha jön a béke régi fényét hintve,
Építhessünk fel újra falut, várost.
És tudja meg a jövők nemzedéke,
Hogy kincsek kincsénél drágább a béke.

EGYRE KÉRDEM

Egyre kérdem, egyre kérdem :
Miért az a szörnyű harag,
Ami itt dúl az ég alatt?
Meg nem értem, meg nem értem.

Meg nem értem, meg nem értem,
Miért ez a nagy vérrontás,
Kinek kell ez emberrontás?
Egyre kérdem, egyre kérdem.

Mi a cél? — én, meg nem értem,
Erkölc, szükség? — mi diktálja?
Mért e világok csatája?
Meg nem értem s egyre kérdem.

ÁPOLGASD A RÓZSASZÁLAT

Hej de nehéz az életem,
Az ágyamat sziklán vetem.
Ami nehéz, könnyű lesz majd,
Ha a rózsza uj ágat hajt.
Ápolgasd a rózsaszálat
Melyet nehéz búcsúzáskor
A szívemből hagytam nálad

Ápolgasd a rózsaszálat,
Melyet otthon hagytam nálad.
Mert amit te adtál nekem,
Szorgalmasan öntözgetem
Néha könnyel, néha vérrel,
Majd meglátod, ha a nagy ég
Egyszer majd haza vezérel.

TIZENNYOLC ÉVESEK

Virág virágra hajt;
Az élet kelyhe mind.
Egy ifju felsóhajt
S egy lányka rátekint.

Mig új érzés villant
Egy szivből másba át,
Az ifju szólt halkán:
Én szeretem magát.

Aztán két szivverés
Zavarta a csendet.
Virágos lett az ősz és
Körül tavasz lengett.

Másnap parancs szerint
Katonának mentek
Tegnapi kis örömmel...
Ártatlanok szentek.

HALDOKLÓ KATONA HALDOKLÓ ELLENFELÉHEZ

Oh mond bajtárs, mit vétettem?
Sohse láttuk egymást ketten,
Mért szúrtuk mi egymást holtra?
Tekints a Napra, a Holdra!
Mily békével nézegettük:
Te keleten, én nyugaton
S most egymás életét vettük.
Most ifju életünk végén
Add a kezed, ölelj békén...
Kit hagytál ott; én családot...
Én is, én is... Legyen áldott.
Ők nem ölelhetnek, oh lásd,
Öleljük mi békén egymást
S lépünk így az Ur elébe
S kérjük, hogy a mi szivünkéből
Szálhasson a földre béke.

ÜZENET AZ ISONZÓ FRONTRA

(Ferkónak)

Üzenetem szálljon
Az Isonzó frontra,
Az Isonzó fronton
Egy élő kis pontra.
Szálljon le szeliden,
Szálljon melegséggel
A mosolygó éggel.

Üzenem : Jó testvér
Szívünk csaknem gyászol,
Mióta a halál
Sorotokon gázol.
Lessük a lapokat
S várjuk a leveled :
Vajjon mi van veled ?

Üzenem : Hős testvér
Szívünk büszkén dobban,
Hogy részed lehet a
Győzelmes harcokban.
Dicsőségben látunk
Magunk felett messze,
Sok szenvedésedért
Babérrel ékezte.

AZ A HOLNAP

Napok telnek, hetek telnek
És karjaim nem ölelnek,
És ajkaim nem csókolnak,
Csak remélem : holnap, holnap.

Holnap talán kipótoljuk,
Mindazt új sorba kótoljuk
A csóktól az ölelésig ...
S az a holnap egyre késik.

KÉT ÁLMODÓ

(A brza-palankai találkozóra.)

Fölkelt az álmodó a Tisza partjáról,
Hatalmas öklét a magasságba rázta
S ment a hegyek felé.
Elszánt szent haraggal lépett a tetőre,
Mint a Kárpátoknak ezeréves őre.
A hegy rengett belé.

S fölkelt egy álmopó a Marica partján
Ifjan, új erőben emelte föl karját,
Ki a sikra lépett
Onnan szent haraggal hágott a tetőre,
Mint a Balkán-hegység ezeréves őre
S újra ismert nép lett.

Aztán egymást látva egymáshoz siettek,
A Duna völgyébe közös utat törtek
Át a határokon
És a két álmodó büszkén nyujtott kezét
És a két álmodó össze ölekezett,
Mint két ősi rokon.

ÉDES RÓZSASZÁLAM

Édes rózsaszálam
Nehéz ez az élet;
A jó Isten tudja,
Találkozom véled?
Ha érzed az arcod
Szellőtől csókoltan,
Az a csókos szellő
Tudd meg: az én voltam.

Édes rózsaszálam
Nehéz ez az élet;
A jó Isten tudja,
Találkozom véled?
Hogyha nem látnálak
Én édesem, szentem
Tudd meg, a halálba
A neveddel mentem.

AGGODALOM

Elmult szép időre gondolok,
Nagy dolog, nagy dolog,
Milyen nagyot fordult a világ
E feldicsért világ.

Visszament korunkra ha nézek,
Be félek, be félek;
Be semmivé vedlett az élet,
Ez a kívánt élet.

Tépett bokrétája be csúfit
S be csúf itt, be csúf itt.
Aki csúffá tette nem isten,
Nem szerető isten.

Drága élettervek, maholnap
Pakollak, pakollak,
Mert beásnak mélyen a földbe,
A nagy anyaföldbe.

1915. nov.

CSAK A VÉGÉT MEGÉRJEM

Egész éjjel marsolunk,
Nappal tovább harcolunk.
Hüvös már a fedezék
S a puskától kezem ég.
Kemény munka nem bánom,
Olyan mint egy rossz álom.
Nem haragszom senkire,
Csak jutnék a végire.

Meleg kandalló mellett
Haza várnak engemet.
De arcomba tél havaz
És ide ér a tavasz.
Ha ide ér, hát érjen,
Csak a végét megérjem,
Hogy a régi szép helyen
Szerettimet öleljem.

NEVEKET TANULOK

Neveket tanulok,
Mindennap friss százat:
Itt egy várost, ott egy falut,
Majd egy major-házat.

Egyszer széles folyó,
Máskor kicsi patak,
Mi e véres történetek
Nagy utjába akad.

Itt egy hegy tűnik fel,
Ott meg egy dombocska,
Erdő, sikság, vizes lapály,
Tó, avagy csak tócska.

Most egy nagy hadvezér,
Majd egy hős levente
Neve ragyog, mint napkelte,
Avagy naplemente.

Ma egy ezred ragyog,
Holnap meg egy század
És tanulom a neveket,
Mindennap friss százat.

MENNYI IFJU LÉLEK

Mennyi ifju lélek
Feslő színes álma
Leng a mezők felett.
A nagy orosz pusztá
Milyen sok reménység,
Mennyi ifju lélek
Bús temetője lett.

Orosz mezők felett
Mennyi ifju lélek
Búcsu sohaja száll.
Mennyi öreg szülő,
Mennyi ifju lélek,
Gazdag vetésébe
Kaszált be a halál.

GÁCSORSZÁGI PUSZTASÁGON

Gácsországi pusztaságon
Fedezékben állok.
Gondolatban tihozzátok
Haza, haza szállok.
Haza szállok s fölkeresem
Azt a kicsi házat.
Nem mulik el egy napom sem,
Hogy ne járjak nálad.

Kimered a fedezékből
Puskám acél csöve,
Egy két sebből vérezem is,
Mert meg vagyok löve.
Nagyobb seb az, ami itt van
Érző szívem táján...
Járok e még Alföldünknek
Kalászos rónáján?

HUSZÁR NÓTA

Csapkod a hó, hideg borzongás fog
Az északi szélre.
Fordulj lovam, fordítsd az arcomat
Egyenesen délre.
Arra visz a tél elől az útja
A szabad madárnak,
Arra vágyom a Tisza partjára,
Ahol haza várnak.
Rossz sorja van a mai csatában
A magyar huszárnak.

Limánovi véres csata sikon
Gyalog huszár lettem.
Limánovi véres csata sikon
Gyalog verekedtem.
Lovam, lovam szomorura fordult,
Nincs irgalom égbe:
Beállitnak minden huszárfiut
Sáros fedezékbe;
De a huszár ott is huszár marad,
Csodákat visz végbe.

ÁLDOTT A LÉG, ÁLDOTT A FÖLD

Áldott a lég, mit beszivnak,
Áldott a lég, mit lehelnek,
Áldott a lég, melynek szárnyán
Sohajaik utra kelnek

Áldott a föld, merre járnak,
Áldott a föld, melyre dülnek,
Áldott a föld, mely porába
Rendre rendre elvegyülnek.

AJKUNK NÉMA

Ajkunk néma,
Ámde szivünk
Majd kiveri a mellünket,
Annyi mondani valónk van,
Benne annyi érzés lüktet.

A harc után,
Ha megérjük
Valaha még azt a békét,
Majd kiöntjük a lelkünknek
Minden nagy keserűségét.

Tul halálon,
Seben, véren,
— Amit láttunk és éreztünk —
Mennyi okunk volt a búra
És titkon mennyit könnyeztünk.

Rejtett sebek
Fakadoztak,
Sok hü szivben ujak keltek
S a győzelem nyomában is
Sokasultak a sebhelyek.

Ajkunk néma,
Ámde szivünk
Majd kiveri a mellünket,
Annyi mondani valónk van,
Benne annyi érzés lüktet.

BÉKE VÁGY

Egy éve, hogy békéről álmodunk,
Egy éve, hogy szívünk békét eseng.
Karácsonyi békehir szózata
Másodszor is im a fülünkbe cseng :
Legyen a földön örök a békesség,
Az emberek egymást mind-mind szeressék!

Oh messze tünt a béke csillaga
És új békét hiába les szemünk.
Észak vagy dél felől tűnik elénk?
Csak te tudod hatalmas Istenünk.
Jöjjön ismét a földre a békesség,
Az emberek egymást mind-mind szeressék.

Nem vad lelkek küzdelme ez a harc,
Mindenfelé szerető-szív dobog.
Fáj minden seb, mit ejtnek egymáson
S mikor egymást ápolják, boldogok.
Legyen, legyen hát miénk a békesség,
Az emberek egymást békén szeressék.

KARÁCSONY ESTÉN

Gyászruhájú asszony ül a kályha mellett,
Sirással tölti ez estét öröm helyett.
Tavaly a család még nem ismert szükségét,
Tavaly ilyenkor a karácsonyfán égett
A ragyogó gyertya; volt sok fényes holmi.
Tavaly még nem kellett a pénzzel spórolni.
Tavaly volt is minden angyalváró szemnek
Édes meglepetés. De most egykép szenved
Hivatalnok özvegy, hivatalnok árva;
A karácsonyfát most jaj hiába várja.
Az anya szívének kétszeres a bánat
S ez ünnep estéjén ötéves fiának
Angyalváró arcát könnyes szemmel nézi,
Asztán egy két szóval hamar elintézi.
Nehéz vigasz szóval zokog az asszonyka :
„Lelőtték az angyalt, nincsen karácsonyfa.”
A gyermek nem érti, ámde hittel mondja :
„Lelőtték az angyalt, nincsen karácsonyfa.”

ÉJI ÓRÁN

Szövöm a dalokat a halál arcára
Rózsás takarónak;
Ne lássam, hol les rám
Ez elvadult földön
És ma, avagy holnap.

Szövöm a dalokat a halál arcára,
Fedje ez a fátyol,
Meg ne ijedjenek
A halálra szántak:
Rémitő arcától.

Szövöm a dalokat a halál arcára,
Hogy láttassam szépnek
S ne fogja csüggedés
A deli ifjakat,
Ha eléje lépnek.

Szövöm a dalokat a halál arcára,
Noha meg kell halni...
Többet úgy sem tehet
Az ember-fia, mint
Sirva vigasztalni.

REKVIRÁLÁS

Menj kis kilincs,
Szükség van rád,
Szolgáld te is
A szent hazát.
Ma te vagy az erő, a kincs.
Menj kis kilincs,
Menj kis kilincs.

Menj kis kilincs,
Te régi réz;
Nem ad itt többé
Kézbe kéz;
Szükség reád itt többé nincs.
Menj kis kilincs,
Menj kis kilincs.

Menj kis kilincs,
Meleg szobát
Ne zárj, ne nyíss.
Nálunk tovább,
Ellenség szívébe tekints !
Menj kis kilincs,
Menj kis kilincs.

VISSZAPILLANTÁS

(1915. dec. 31-én.)

Most egy éve — borus volt a határ.
Északi látományra borzongás fogott
És lenn délen Belgrád véres falán
Ismét a szerb lobogó lobogott.
A csüggedés kísértett sorainkban
És föltettük e harcra mind, amink van.

Kihez zengjek most hála éneket ?
Kit áldjon szóm e sok dicső napért ?
(Hányszor úsztunk oly végtelen örömben,
Hogy el is feledtük árát : a vért).
Áldassatok ti harci istenek,
Kiknek keze fejünk felett lebeg.

Most egy éve ! Azért jó nézni csak,
Hogy lássuk a multak mélységeit !
Oly esztendő van búczuzóban most,
Melynek minden napja fennebbre vitt.
A dicsőség szövetséges velünk,
A csillagok koszoruzzék fejünk.

Az északi ércfal már porba dőlt,
Kimozdultak az acélvárkapuk ;
A déli táj letaposva hever
És nyitva áll keletfelé az út.
Vigan tesszük a kilincsre kezünk :
Az új évbe vidáman érkezünk.

ÚJ ÉV

1916.

Harcban megfékezett
Vértsomjazó világ !
Egyik kezünkben kard,
Másikban olajág :
Melyiket választod ?

Győzők jogán szólva
Ajánljuk a békét !
A nagy vérontásnak
Vessük végre végét !
Elég vér folyt már el !

Diadalhoz szokott
Harcban égő lelkünk
Minden diadalért
Azt kér, ami eltűnt :
Békét, békét, békét,

Békére váltjuk át
Minden diadalunk
És zsoltárrá enyhül
Minden harci dalunk,
Ha úgy akarjátok.

De ha a kard kéne,
Mi csak fönnebb jutunk !
Dicsőség kövezi
Továbbra is utunk ! —
S neked nagyobb az ár.

Harcban megfékezett
Vértsomjazó világ !
Egyik kezünkben kard,
Másikban olajág :
Melyiket választod ?

HADAK ÚTJÁN

Hadak útján járok
Hősök nyomdokába.
Ott visz útam a föld
Tűnő-távolába . . .
Ahol a föld s az ég
Egymásra borulnak,
Hol a földi utak
Az egekbe nyulnak.

Hadak útján járok
Sok-sok büszkeséggel,
Ugy érzem, hogy fejem
Az egekbe ér fel.
Ugy érzem, hogy soha
Sem voltunk ily nagyok;
Oly messze ragyogunk,
Mint fénylő csillagok.

Hadak útján járok,
De a szívem reszket,
Amikor lenn látom
A sok sirkeresztet,
Mik a hadak útját
Szegélyezik végig
Azok neveivel,
Kik a hazát védik.

Hadak útján járok
Sok önbizalommal,
És reményfakasztó
Forró sóhajommal.
Felvirradást várok,
Egy nagy boldog tavaszt,
Lássam : e sirokon
Mily bimbókat fakaszt ?

Hadak útján járok
Távol minden fronttól,
Hol a szív azt érzi,
Amit az ész gondol.
Mert az én szívem itt
Milliókért sajdul,
Milliókért örvend —
Amint e vihar dul.

ÁLDOZÁS

A HAZA OLTÁRÁNÁL

Hova szívük annyin hozták
Elmulandón, bénán, vérzön:
Itt állok az oltár előtt
Mindent látón, mindent érzőn.

Ezer éve ily halommal
Nem volt még szív ez oltáron.
Én is, én is ide teszem...
Kincseit mind ide tárom.

Amit lehet: dalba szőve!
S amlt nem bir a dal szárnya:
Sóhajokkal könnyebbitve
Marad a szívembe zárva.

Itt állok az áldozók közt,
Mint egy porszem, mint egy atom:
Legyen e szív s e néhány dal
Az én harci áldozatom.

TARTALOM:

	Oldal		Oldal
Új kor	4	Bajtársak	30
Négyen vagyunk	6	Ébredés	30
A déli hadsereg	7	Búcsu szó	31
A szerb földön végig	8	Románc	32
Névtelen hősök	8	Tavaszi idő	32
Hol vannak a fiúk	9	Lusitania	33
Betörő oroszokhoz	9	Székelj fiúk	34
A vizsla	10	Győzelmi hír	34
Egy hős fiú halálára	12	Minotaurus	35
Halott harcos hamvai felett	12	Fölkelt Róma	35
Vonatnál	13	Mit akartok	36
Szálljatok dalaim	13	Itália	37
Bicsok	14	43—50	38
A lemenő naphoz	15	Zivatar után	38
A gondolat	15	Himnusz a búzaszemhez	39
Románjához	16	Fogoly transport	41
Tábori lapok	16	Erdélyért	42
Egy kis levél hazulról	17	Új erő	42
Öreg koldus	18	Tábori levelem	43
Új harc	19	Arra messze	44
A szívem most	20	Most jönnek az évfordulók	45
IMA		Megy a gőzös	45
Hadurhoz	21	Ivángorod bevétele	46
Csaba királyfihoz	21	Hajrá	46
Honfoglaló Árpádhoz	22	Nem illik most a dal	47
Gyűjtöm a lapokat	23	Offenzivánk	48
Szörnyű idő	24	Van fény, meleg	48
Dukla	25	Koszoru	49
Tavaszi	26	Hivnak a halottak	50
Elzsibbadtan	26	A nagy leszámolás	51
Nagy Germániához	27	A lövészárokból	51
Kávéházi olvasó	28	Tűzkeresztesek	52
Tavaszi ének a Kárpátokban	28	Széljegyzet	52
Hóolvadás	29	Feleségemhez	53

	Oldal		Oldal
Kivánság	54	Neveket tanulók	62
Tábori levelem	54	Mennyi ifju lélek	62
Rövid ima a harc közben	55	Gácsországi pusztaságon	63
Imádkozó édesanyám	55	Huszár nóta	63
Nehéz órán	56	Áldott a lég, áldott a föld	64
Egyre kértem	57	Ajkunk néma	64
Ápolgassd a rózsaszálat	57	Béke vágy	65
Tizennyolc évesek	58	Karácsony estén	65
Haldokló katona	58	Éji órán	66
Üzenet az Isonzó frontra	59	Rekvirálás	66
Az a holnap	59	Visszapillantás	67
Két álmodó	60	Új év	68
Édes rózsaszálam	60	Hadak útján	69
Aggodalom	61	Áldozás a haza oltáránál	70
Csak a végét megérjem	61		

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

